



Turkish Studies Social Sciences

Volume 14 Issue 6, 2019, p. 3157-3171
DOI: 10.29228/TurkishStudies.39436
ISSN: 2667-5617
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY



INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 22.10.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 20.12.2019

📅 *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (31.10.2019)-Referee 2 (01.11.2019)

This article was checked by iThenticate.

BELEDİYELERİN YOKSULLUKLA MÜCADELEDEKİ ROLÜ: MALATYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ*

*Sami KALAYCI** - Zeynep AYTIS****

ÖZ

Tarihin her döneminde görülen yoksulluk sorunu, günümüzde daha da önem arz etmiştir. Dünya üzerinde ülkeler, idari, sosyal, kültürel yapıları ile ekonomik durumlarına göre yoksullukla mücadele konusunda kendi yöntemlerini geliştirmişlerdir. Bu çerçevede birçok ülke, merkezi yönetim kadar yerel yönetimleri de bu sorunla mücadelede daha aktif bir duruma getirmeye çalışmıştır. Bu ülkelerden birisi de Türkiye'dir. 2000'li yıllardan itibaren gerçekleştirilen yasal reformlar sonucunda merkezi idarenin yanında yerel yönetimlere özel de ise belediyelere yoksullukla mücadelede önemli yetki ve roller verilmiştir. 2004 ve 2005 yıllarında belediye idarelerine yönelik çıkarılan 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 Sayılı Belediye Kanun ile yoksullara yönelik yerel alandaki sosyal politika ve hizmetler konusunda belediyelere çeşitli sorumluluklar yüklenmiştir. Yapılan bu yasal reformlarla belediyeler buldukları alanlarda yoksullukla mücadele temel yönetim birimlerinden birisi haline gelmiştir. Daha sonrasında 2012 yılında düzenlenen 6360 sayılı yasayla birlikte belediyelerin hem yönetim yapılarının güçlendirilmesi hem de yerel alanlardaki belediye hizmetlerin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Böylelikle yoksullukla mücadele konusunda, merkezi idarenin yanında yerel yönetim birimi olarak belediyelerin de güçlü bir paydaş ve aktör olma yolunda önemli bir adım daha atılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada, Türkiye'de belediyelerin yoksulluk sorunu ile mücadeledeki görev ve

* Bu çalışma, 10-12 Ekim 2019 tarihlerinde Dicle Üniversitesi'nde gerçekleştirilen III. Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulmuş olan "Yoksullukla Mücadelede Belediyelerin Yeri: Malatya Büyükşehir Belediyesi" adlı bildirin geliştirilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, E-posta: samiklyc@gmail.com

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Şırnak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-posta: aytszeynep@gmail.com

sorumlulukları Malatya Büyükşehir Belediyesi (MBB) örneği üzerinden ele alınmış ve bu sorunun ortadan kaldırılması veya azaltılması için yerelde yürütülen sosyo-ekonomik yönlü çalışmaların bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Belediyeler, Yoksullukla Mücadele, Sosyal Hizmet, Yerel Yönetimler.

THE ROLE OF MUNICIPALITIES IN ALLEVIATING POVERTY: THE CASE OF METROPOLITAN MUNICIPALITY OF MALATYA

ABSTRACT

Poverty has always been an issue of concern throughout the history, however, today it's more significant, therefore, most countries on the world have developed various methods to alleviate poverty depending on their administrative, social and cultural structures and financial means. In this context, besides central administrations, these countries assigned more important roles to local administrations in alleviating the problem. One of these countries is Turkey. Following legal reforms in the 2000s, along with central administrations, local administrations, that is municipalities, were given authority and responsibilities to tackle with poverty. During 2004 and 2005 and through the laws 5216 and 5393, many responsibilities and tasks regarding social policies and services against poverty in local areas were assigned to municipalities and municipalities have been one of the main administration units of this task in these areas. In 2012, the law 6360 was endorsed for both better administration structures and wider municipal services in local areas. Therefore, in alleviating poverty, an important step forward was taken to make municipalities a strong and a responsible local administration along with central administrations. The study includes socio-economic policies locally conducted by the Metropolitan Municipality of Malatya (MMM) in Turkey and aims to evaluate whether the policies might alleviate or reduce the problem.

STRUCTURED ABSTRACT

Poverty has been a matter of fact since the beginning of human history and it has gained more importance today. Depending on their history, governmental and social structures along with cultural and economic conditions, many countries have taken steps so as to alleviate poverty. In this respect, many countries have forced not only local administration but also central administration to activate to take steps for the case. One of these countries is Turkey.

Thanks to legal reforms since the beginning of the 2000s, many different authority and responsibilities to alleviate poverty have been given to local administration as well as central administration and to the municipalities in private. Since the laws of Metropolitan Municipality numbered 5216 and Municipality Law numbered 5393, which were enacted in 2004, municipalities have been enforced to be responsible for social policies and services for people in need in local

areas. With these legal reforms, municipalities have been one of the most fundamental administrative units in their areas. Furthermore, with the law numbered 6360 in 2012, municipalities were aimed to strengthen their administrative structures and popularize their services in local areas. Therefore, as well as central administration, municipalities, as a local administration unit, have begun to play critical roles in alleviating poverty. In this study, we study the authority and responsibilities of municipalities in alleviating poverty over the example of Malatya Metropolitan Municipality and aim to assess socio-economic services provided in local areas to finish or decrease the level of this problem.

Since the 1980s, the ideas of globalization and localization along with socio-economic and political developments have changed the methods used to alleviate poverty. As a result of this fact, Turkey has tried to find solutions against the problem through its central and local administrations. In this context, along with central administration, municipalities also have struggled within the bounds of their possibilities to alleviate poverty including urban problems due to urbanization, increasing unemployment and social security deficit. The years following 1980 have been more important for Turkey because from this year on, the country has accepted liberal approach and started innovative economic policies that caused significant changes in economic structures of the country. According to human development report of the United Nations Development Programme in 2018, Turkey has gained the title of high human development with the rate of 0.791 index value. Turkey was ranked in 64 out of 189 countries. To do so, not only central administration, but also local municipalities have performed efficiently to implement social policies in order to alleviate poverty.

With legal reforms concerning local administrations enacted in 2012, metropolitan municipalities have been more prominent in services for people in need and have proved to be an important supporter of central administration. The part “v” of the 7th article in the law 5216 clearly defines that the metropolitan municipalities should “*manage and develop health care centres, hospitals, mobile health care units and social and cultural services of all kinds for adults, elderly people, persons with disabilities, women, young people and children, and to this end, establish, operate or cause to operate social facilities, open vocational training and skills courses; cooperate with universities, colleges, vocational schools, public entities and civil society organizations in the provision of such services.*”. The content of the law also states that metropolitan municipalities are also responsible for supporting and eliminating deficiencies of central administration in local areas.

Owing to civil order and geographical location, municipalities are more advantageous than central administration, which increases the possibilities of needs assessment and meeting demands, and in turn, increases the quality and efficiency of services. Moreover, the fact that municipalities possess a faster and easy to contact management system facilitates problems to be solved in place and before they get bigger. That’s why; metropolitan municipalities are more prominent in dealing with poverty than central administration. Judging from the example of Malatya Metropolitan Municipality, it’s easy to conclude that

metropolitan municipalities in Turkey have been more effective in alleviating poverty in local areas for which they are responsible. Compared to 2015, the number of people in need getting aid from the mentioned metropolitan municipality increased three times more in 2018 and the municipality gained a powerful position in health services in the area.

The Metropolitan Municipality of Malatya has extended the quality and variety of health services provided for people in need. Since 2015, the municipality has included refugees, nursing home residents and inmates and donated medicine. As a result, the mentioned municipality doubled the expenditures of health services in 2016 and increased almost three-fold in 2018. In the context of alleviating poverty, health services based on therapy and medicine aid have been extended to dentistry aid and war refugees.

Of the total annual budget of the Metropolitan Municipality of Malatya, 2% is donated to alleviate poverty. Although with social donations and aid to the people in need cause a constant increase in health services, the mean budget rate of the services when compared to total budget of the metropolitan municipalities is still very low. However, from the example of the Metropolitan Municipality of Malatya, we might say that metropolitan municipalities in Turkey are on the way of becoming an important unit in alleviating poverty in local areas.

Consequently, in dealing with and alleviating poverty, metropolitan municipalities in Turkey have taken undeniable steps through various social services in local areas. However, better development of quality of these services will enable lasting effects in alleviating poverty. Specifically, as experienced in the example of the Malatya Metropolitan Municipality, more services to increase the rate of employment and to support aid in order to stimulate local resources will decrease poverty in local areas soon.

Keywords: Poverty, Municipalities, Alleviating Poverty, Social Work, Local Administrations.

1. Giriş

Yoksulluk hem geçmişte hem de günümüzde yaşanan temel toplumsal sorun alanlarından birisidir. İnsanlık tarihi kadar eski olan yoksulluk genel olarak bireyin yaşamını idame ettirmek için gereksinim duydukları ihtiyaçları karşılayamaması olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda tam olarak çözülemeyen ve günümüzde artarak devam eden yoksulluğu Dünya Bankası: “*Refah durumundan belirgin bir biçimde mahrum olma, bir kişi ya da hanenin, gıda veya gıda dışı temel ihtiyaçlarını karşılamak için ihtiyaç duyduğu minimum tüketim miktarına erişememe durumu*” şeklinde tanımlamıştır (Güneş, 2010: 21).

16. yüzyılda Avrupa’da kapitalizmin ortaya çıkmasıyla birlikte yoksulluk olgusu temel bir sorun olarak algılanmaya başlanmıştır. Toplum hayatının ekonomik yönden hızla dönüşmesi yoksulluğu beraberinde getirmiştir. Böylece 16. yüzyıl Avrupa’sında yoksulluk bir sorun olarak görülüp mücadele etme süreci başlatılmıştır (Buğra, 2016: 3). Sanayiye bağlı toplumların yeniden şekillendiği bu dönemde yoksulluk sorunu da derinlemesine hissedilmiştir. Çünkü kentlere doğru başlayan yoğun nüfus hareketleri, gelir dağılımındaki dengesizlikler, yetersiz istihdam, tüketim anlayışının değişmesi ile yoksulluk algısının farklılaşması gibi faktörler yoksulluğun daha da

artmasına neden olmuştur. Böylelikle ülkeler kendi iç dinamiklerine göre yoksulluğun niteliği ve türüne göre mücadele etmişlerdir.

Yoksulluk sorunu ile uzunca bir süre mücadele veren ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Çünkü 1950'li yıllardan itibaren Türkiye'de ortaya çıkan sosyal ve ekonomik değişiklikler kırsal alanlardan kentlere doğru göçlerin başlamasına neden olmuş ve kırsal alandaki yoksulluk kentlere taşınmıştır. Böylece toplumun büyük bir kesimini etkisi altına alan yoksulluk sorunu hızlı bir şekilde kentsel alanlarda yayılmaya başlamıştır (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009: 15).

1980'li yıllardan itibaren meydana gelen küreselleşme ve yerelleşme fikri ile sosyo-ekonomik ve siyasal hareketler yoksulluğa karşı verilen mücadele yöntemlerini değiştirmiştir. Böylece Türkiye de hem merkezi idare hem de yerel yönetimler tarafından bu soruna karşı çözüm üretmeye çalışmıştır. Bu bağlamda kentleşme ile kente ait sorunların hızlandığı, işsizliğin arttığı ve sosyal güvenlik açığının hissedildiği yoksulluk sorununa karşı özellikle belediyeler kendi sınırları ve imkânları dâhilinde mücadele etmişlerdir.

Belediyeler niteliği gereği yerel halka en yakın yönetim kademesi olduğundan dolayı yerelde ortaya çıkan sorunlar ile beklentilere karşı en duyarlı olabilen yönetim şeklidir. Dolayısıyla yoksullukla mücadele konusunda daha hızlı ve etkili hizmetlerin yürütülmesinde belediyeler daha avantajlı durumda olmuştur. Bu çerçevede belediyeler imkân ve olanakları dâhilinde ihtiyaç sahibi yoksul kimselere nitelikli, zamanında ve yerinde sosyal hizmet politikalarını sunabilmiştir.

Genel olarak belediyeler, özelde ise büyükşehir belediyeleri yoksullukla mücadele konusunda etkili ve verimli hizmetleri yürütme imkânına sahip olmuştur. 2004 yılından itibaren yerel yönetimlere yönelik çıkarılan yasal düzenlemeler sonucunda büyükşehir belediyeleri uzunca bir süre yerel alandaki yoksullukla mücadelede başat güç olmuştur. Bu bağlamda Malatya Büyükşehir Belediyesi yasal yetki ve sorumluluklarından kaynaklı yürüttüğü karşılıksız yardımlar ile sunduğu sağlık hizmetleri sayesinde yerel alanda yoksullukla mücadele etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada belediyelerin yoksulluk sorunu ile mücadeledeki görev ve sorumlulukları Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin yürüttüğü hizmetler üzerinden ele alınmış ve bu sorunun kaldırılması veya azaltılması için yapılan çalışmaların bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

2. Yoksulluk Kavramı ve Türleri

Yoksulluk kavramsal bağlamda ele alındığında tanımlanması ve ölçümü oldukça güçtür. Çünkü toplum hayatında meydana gelen büyük çaplı olgu ve olaylar hem ekonomik ve sosyal dönüşümlere hem de davranış ve algılamaların değiştirmesine neden olmuştur. Böylece kavram olarak yoksulluk, çeşitli ve farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Genel çerçevede yoksulluk kavramı ele alındığında 1901 yılında bilimsel olarak ilk kez tanımlayanlardan birisi Seebohm Rowntree'dir. Ona göre yoksulluk, "toplum kazancın, biyolojik varlığın devamı için gerekli olan yiyecek, giyim gibi temel düzeydeki fiziki ihtiyaçları karşılamaya yetmemesi" durumudur (Friedlander, 1968: 39). Bu bağlamda yoksulluk kavramı bireyin kendi yaşamını devam ettirmesi için gıda, giyim, barınma, sağlık gibi asgari temel ihtiyaçlarını karşılayamaması şeklinde ele alınabilir.

Werner (1998: 703) tarafından yoksulluk kavramı mutlak ya da görece niteliklere sahip olduğu için ekonomik yönden gelir yetersizliğine, sosyal yönden ise toplum hayatındaki faaliyet ve etkinliklere katılım imkânlarının azalması ya da olmaması şeklinde ifade edilmiştir. Bu nedenle yoksulluk kavramının kesin bir tanımının yapılması güçleşmiştir. Dolayısıyla yoksulluk kavramı temel bir toplumsal soruna işaret ederken bu sorunun karmaşık ve çok yönlü özelliği nedeniyle kavramsal yönü çeşitlilik arz etmiştir. Sonuç olarak yoksulluk sorunu kavramsal bağlamda şartlara göre ekonomik, siyasal, sosyolojik, kültürel ve psikolojik gibi farklı yönlerden tanımlanabilmiştir.

Farklı şekillerde yoksulluk kavramının tanımlanmasında genel olarak toplumların kendi sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasal gibi çeşitli dinamikler çerçevesinde döneme, şartlara, imkânlarla ve değerlere göre yapılmasından kaynaklanmıştır (Yaşar ve Taşar, 2019: 120; Can, 2017: 1113-1114). Dolayısıyla genel anlamda yoksulluk, bireyin ihtiyaç duyduğu temel insani gereksinimleri karşılayamamasını ifade etmektedir. Ancak sosyal bir varlık olan bireyin temel ihtiyaçları dışında diğer ihtiyaçlarının da olmasından kaynaklı herkes tarafından kabul edilen yoksulluk kavramı yerine geniş ve farklı şekillerde yapılan yoksulluk tanımlamaları yapılmıştır (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012: 80).

Kavramsal olarak yoksulluğun tanımlanmasının veya ne olduğunun anlaşılmasının zorluğu kavramın çok yönlü ve karmaşık bir niteliğinin olmasından kaynaklanmıştır. Dolayısıyla bu durum sadece yoksulluk kavramının tanımlanmasını güçleştirmemiş aynı zamanda yoksulluk türlerinin farklılaşip çeşitlenmesine de neden olmuştur. Bu bağlamda yoksulluk kırsal, kentsel, mutlak veya göreceli şekillerde çeşitli türlere ayrılmıştır.

Toplum genelinde kabul görmüş hayat standartlarının altında sürdürülen yaşam biçimi şeklinde tanımlanabilen yoksulluk, (Hız ve Hız, 2011: 146) toplum içerisindeki bir bireyin istenilen yaşam düzeyine ulaşamaması durumudur. Bu bağlamda yoksulluk genel anlamda mutlak yoksulluk ve göreceli yoksulluk şeklinde iki türe ayrılmıştır.

Mutlak yoksulluk, bireyin yaşamını insani bir şekilde devam ettirebilmesi için gerekli olan asgari gıda ihtiyaçları ile birlikte barınma, sağlık ve eğitim gibi diğer temel ihtiyaçlarını karşılayamamasıdır (İncedal, 2013: 19). Başka bir ifadeyle, bireyin kendi hayatını idame ettirebileceği asgari bir gelir veya kaynağa sahip olamamasıdır. Dolayısıyla mutlak yoksulluk, insanların hayatta kalabilmeleri için gereksinim duydukları temel ihtiyaçlara ulaşamamasıdır. Göreceli yoksulluk ise bir toplumda dağıtılan refah payından bireyin adil olarak yararlanmadığı yoksulluk şeklidir. Bu yoksulluk durumunda bireyler asgari gelir kaynağına sahip olup temel ihtiyaçlarını karşılarken toplumsal yaşam standardını yakalayan diğer ihtiyaçlarını düzenli ve yeterli bir şekilde erişememektedir (Karakaş, 2010: 7-8). Göreceli yoksulluk bireyin yaşadığı toplumda kabul gören asgari tüketim düzeyinin altında yaşamasını ifade etmektedir (Öztürk, 2008: 607; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 2009: 11).

Kırsal yoksulluk, kente özgü yaşam şekillerinin olmadığı kırsal alanda ortaya çıkan yoksulluk türüdür. Bu tür yoksulluk ekonomik ve sosyal yönden kaynakların yetersiz kaldığı, eğitim, sağlık, teknoloji imkânlarının kısıtlı olduğu ve kamu hizmet ve faaliyetlerinin eksik kaldığı kırsalda yaşanan yoksulluk şeklidir (Kartal ve Demirhan, 2014: 141-142). Kentsel yoksulluk ise kente özgü yaşam standartlarından uzak ve asgari gelir kaynağı olmayan yoksulluk şeklidir. Kentleşme, sosyal ve ekonomik şartlar, kültürel durum gibi nedenlere bağlı olarak şehirlere göç etmiş ve uzun süre de şehir hayatına uyum gösteremeyen nüfus kümelenmelerinde bu tür yoksulluk daha çok ortaya çıkmıştır. Bu durumdaki bireyler eğitim, sağlık, beslenme, barınma ve güvenlik gibi kente özgü hizmet ve imkânlardan yoksun kalmış veya yeterince yararlanamamıştır.

3.Yoksulluğun Türkiye'deki Görünümü

Yoksulluk olgusu Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Ülke içerisinde yaşanan ekonomik krizler, adaletsiz gelir dağılımı ve başarısız olan politikalar bu sorunun daha da şiddetlenmesine neden olmuştur. Yoksulluğun hem dünyada hem de Türkiye'de artan önemli sorunlardan biri haline gelmesi bu soruna karşı olan ilgiyi de artmıştır (Altay, 2007: 353).

24 Ocak 1980 tarihi Türkiye açısından önem arz etmektedir. Çünkü bu tarihte beraber Türkiye'de yeni ekonomi programı uygulamaya konulmuştur. Uygulamaya konulan bu yeni program ülkenin ekonomik yapısında büyük ve önemli değişimler yaşatmıştır. Ancak 90'lı yıllarla beraber ortaya çıkan krizler ülkenin ekonomisini küçültmüş ve ülke içerisinde işsizliğin artmasına

neden olmuştur (Taş ve Özcan, 2012: 427). Yaşanan ekonomik krizler, uygulanan neo-liberal politikalar ve küreselleşme ile beraber Türkiye’de gelir dağılımındaki adaletsizlik daha da derinleşmeye başlamıştır (Sarıkoça ve Daşlı, 2016: 1305).

Dünya’da ve Türkiye’de yoksulluğun boyutlarını ortaya koymaya yönelik araştırmalar sınırlı sayıda kalmıştır. Ancak bu sorunla ilgili yapılan en önemli çalışmalardan birisi küresel düzeyde ortaya konulan “Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı”dır. Bu kapsamda “İnsani Gelişme Raporu” her yıl Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından yayımlanmaktadır. Bu rapor, insani gelişme ile birlikte sağlık, eğitim gibi gelişmelerin, ekonomik olmayan göstergelerini de dikkate alarak İnsani Gelişim Endeksi ile ölçülmektedir. 2018 İnsani Gelişim Raporuna göre, Türkiye İnsani Gelişim sıralamasında 0,791 indeks değeri ile “Yüksek İnsani Gelişim” kategorisine girmiştir. Türkiye bu değerle 189 ülke içerisinde 64. sırada yer almıştır. Ayrıca kişi başı gayri safi milli gelir yönünden 50., beklenen okullaşma yılı bakımından 48., ortalama okullaşma yılı kapsamında ise 111. sıradadır (<https://www.tr.undp.org>>2018/09, 2019).

Türkiye’de ulusal düzeyde yoksullukla ilgili çeşitli çalışma ve araştırmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalardan birisi de Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan “Yoksulluk Çalışması”dır. Bu kapsamda TÜİK’in yoksullukla ilgili istatistikleri, gelire ve harcamaya dayalı olmak üzere iki çerçeveye ayırarak Türkiye’deki yoksulluğun sayısal oranlarını yayınlanan istatistikler ortaya koymaktadır.

Tablo 1: Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları (%), 2006-2015

Yöntemler	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gıda Yoksulluğu(Açlık)	0,74	0,48	0,54	0,48	0,40
Yoksulluk (Gıda+Gıda Dışı)	17,81	17,79	17,11	18,08	17,50
Kişi Başı Günlük 1 \$’In Altı
Kişi Başı 2,15 \$’In Altı	1,41	0,52	0,47	0,22	0,21	0,14	0,06	0,06	0,03	0,06
Kişi Başı Günlük 4,3 \$’In Altı	13,33	8,41	6,83	4,35	3,66	2,79	2,27	2,06	1,62	1,58
Harcama Esaslı Göreli Yoksulluk	14,50	14,70	15,06	15,12	14,62

Kaynak: TÜİK, Yoksulluk Çalışması, 2015.

Tablo 1’ de TÜİK’in 2015 yılına ait yoksulluk çalışmasının yoksulluk sınırı yöntemine göre yayınlanan yoksulluk oranları gösterilmiştir. Bu kapsamda gıda yoksulluğu oranı 2006 yılında %0,74 iken 2011 yılından itibaren gıda yoksulluğu yaşayan kişilerinin bulunmadığı görülmektedir. Dünya Bankası tarafından ilk olarak 1990’da yoksulluk sınırı günlük 1 dolar olarak belirlenmiştir. Bu oran 2001 yılında 1,08 dolar, 2008’de 1,25 dolar ve 2013 yılıyla beraber 1,90 dolar şeklinde revize edilmiştir (Yüksel Arabacı, 2019: 126-128). Yukarıdaki tablodan hareketle Türkiye’de günlük 1 doların altında yaşayan fert bulunmamaktadır. Bu durum Türkiye’de açlık yoksulluğu sınırında kişilerin bulunmadığını göstermektedir.

Türkiye’de gıda yoksulluğunun 2007 yılındaki oranı Tablo 1’e göre % 0,48 iken gıda+gıda dışı yoksulluk oranının ise % 17,79’dur. Gıda yoksulluğu 2006 yılında %0,74 oranla en yüksek seviyelerde seyir gösterirken 2010 yılında % 0,40 oranlarına kadar düşüş göstermiştir. Kişi başı günlük harcaması, satın alma gücü paritesine göre 2,15 doların altında kalan kişilerin oluşturduğu oran 2006 yılında %1,41 iken bu oran 2014 yılında % 0,03 oranlarına kadar gerilemiştir. Yine kişi başı günlük harcaması 4,3 dolar sınırına göre 2006 yılında % 13,33 olan yoksulluk oranı azalarak

2015 yılında % 1,58'e düşmüştür. Dolayısıyla Tablo 1' den hareketle yıllar içerisinde Türkiye'deki yoksulluk oranında ciddi bir azalmanın olduğu söylenebilir.

4. Yoksullukla Mücadelede Belediyelerin Yasal Dayanakları

1980'lerden itibaren liberal politikaların benimsenmesine bağlı kamu sektöründeki istihdamın azalması, yaşanan krizler, ücretteki düşüşler, piyasasının durgunlaşması gibi nedenlerden dolayı kentsel alandaki yoksulluk sorunu hızlanmıştır. Bu tür yoksul nüfus geçici, güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışmış ve gecekondu sorunları baş göstermiştir. (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 2009: 12). Bu süreç, sanayileşme ve kentleşmeye bağlı olarak göç hareketlerini arttırmış ve kentlerde yoğunlaşan nüfus hem istihdamı hem de yaşam koşulları ile olanaklarını daraltmıştır. Böylece işsizlik, düşük ücret, kentsel imkânların ticarileşmesi vb. durumlar yoksulluk sınırının altında kalan bir yaşam şekli olan kentsel yoksulluk sorununu ortaya çıkarmıştır (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 2009: 37). Günümüzde ise bu sorununun artarak devam etmesi kentlerdeki yoksullukla mücadelenin önemini daha fazla göstermiştir.

Kentlerin hem sosyal ve kültürel hem de ekonomik yönden imkân ve cazibesi kırsal alandaki nüfusun kentlere doğru göç etmesine yol açmıştır. Böylelikle kentlerde aşırı bir nüfus yığılması ve buna bağlı kente özgü işsizlik, yoksulluk gibi çeşitli türde sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sorunlara karşı önlem alma ve mücadele etme konusunda merkezi idare temel görev ve sorumlulukları üstlenirken yerel yönetimler özel de ise belediyeler bu süreç içerisinde aktif bir rol üstlenmiştir. Günümüzde belediyeler bu rol ve görevlerini hem yasa gereği hem de kuruluş amaç ve ilkeleri gereği yerine getirmektedir.

Yoksullukla mücadele konusunda belediyelerin yasadan kaynaklı sorumlulukları olmuştur. Dolayısıyla il, ilçe, belde ve diğer yerleşim yerlerindeki yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak için yerel yönetimlere buldukları yerdeki yoksulluk sorununu çözmek amacıyla çeşitli görev ve yetkiler, yasalar tarafından verilmiştir. Bu bağlamda belediyeleri doğrudan görevlendiren bu yasalar 5393 sayılı Belediye Yasası ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası'dır.

5393 sayılı Yasa belediyelere yoksul ve yardıma muhtaç olan kişi ve topluluklara yönelik koruma, barınma, sağlık gibi çeşitli konularda sorumluluklar yüklemiştir. Bu yasanın 13. maddesi gereği aynı yerde, beldede yaşayan herkes hemşehri olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle hemşehriler, belediyenin sunduğu faaliyet ve hizmetler ile kararlarına katılma, bilgi alma veya ihtiyaçları varsa çeşitli yardımları alma gibi haklara sahip olmuştur. Sosyal yardım ve destek konusunda yapılan hizmetlerde insan onuruna yaraşır yöntemlerle idare uygulamak zorundadır. Bu konuda "Hemşehri Hukuku" başlığı altında yasanın 13. maddesinin emredici hükmü şöyledir:

"Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.

Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır".

5393 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde belediyeye ait çeşitli görev ve sorumluluklar sıralanmış imar, su, ulaşım, çevre sağlığı, temizlik şehir içi trafik gibi mahalli müşterek hizmetlerin yanında sosyal hizmet ve yardım hizmetleri de belirtilmiştir. Bu hizmetler vatandaşa en yakın yerden ve en uygun yöntemlerle sunulmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu hizmetleri sunarken düşkün, yaşlı, engelli ve yoksul gibi dezavantajlı grupların durumları da göz önünde tutulması gerekliliği de belirtilmiştir.

Belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi olan belediye başkanına yoksullukla mücadele konusunda görevler verilmiştir. Bu kapsamda 5393 sayılı Yasa'nın 38. maddesinin "m" bendinde "*Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak*" ve "n" bendinde "*Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürllülere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürllüler merkezini oluşturmak.*" şeklindeki görevlerden belediye başkanı sorumlu tutulmuştur. Ayrıca yasanın 60. maddesinin "i" bendindeki "*Dar gelimli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürllülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar*" hükmü gereği yoksul, kimsesizler, muhtaçlar ile engelli bireylere yapılan sosyal yardım ve hizmetler belediyenin giderleri arasında yer almıştır.

Belediye Yasası ile birlikte 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası da büyük kentlerdeki büyükşehir belediye idarelerine yoksullukla ilgili mücadele konusunda görevler vermiştir. 5216 sayılı Yasa, büyükşehir belediye yönetimlerini, mahalli nitelikli sosyal hizmetler ile diğer sosyal yardımları yürütmekle sorumlu kılmıştır. Bu bağlamda büyükşehir belediyeleri kadınlar, yaşlılar, çocuklar, engelliler gibi dezavantajlı durumda olan yoksullara yönelik çeşitli sosyal yardım ve hizmetleri kanunun emredici şu hükümleri gereği yerine getirmektedir:

- 5216 sayılı Yasa'nın 7. maddesinin 'v' bendi kapsamında Büyükşehir Belediyeleri: "*sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapma*", yükümlülüğü bulunmaktadır.

- Yasanın 7. maddesinin 'd' bendi gereğince: "*775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, ... dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; ... kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak...*" durumundadır.

- Yasanın diğer bir maddesi olan 18. maddenin 'm' bendinde ise büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri arasında "*Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak*" şeklinde bir sorumluluk verilmiştir. Aynı şekilde maddenin 'd' bendinde "*bu kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak*" hükmü gereği, büyükşehir belediye başkanı yoksullara yönelik hizmetlerin sunulmasında her türlü tedbirleri almakla yükümlüdür.

5. Yoksullukla Mücadelede Malatya Büyükşehir Belediyesi

Sosyal alanda yerel politika ve hizmet uygulamalarında büyük bir sorumluluk taşıyan ve topluma en yakın yerel yönetim birimi olan belediyeler yoksullukla mücadele konusunda önemli bir konuma gelmiştir. Merkezi idarenin sosyal yönlü politikalarının uygulanmasında temel destekçisi olan belediyeler, hem yerel sosyal refah hizmetlerinin yürütülmesinde hem de yerel halkın artan beklentilerini karşılanmasında etkili olmaya başlamıştır (Aydın: 2008: 17-18).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 2004 yılında yürürlüğe girmesi ile Büyükşehir Belediyeleri kadın, çocuk, yaşlı, engelli gibi bakıma muhtaç ve yoksul kesimlere yönelik her türlü sosyal yardım ve hizmetleri yürütmekle yükümlü kılınmıştır. Bu yasa ile yoksullara yönelik sosyal hizmetler konusunda merkezi idare dışında büyükşehir belediyeleri de ciddi ve önemli bir aktör ve uygulayıcı durumuna getirilmiştir. Özellikle 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren bazı belediyelerin bu alanda başlattığı hizmetler¹ 2004'lü yıllardan itibaren çıkarılan belediye yasaları ile hukuki güvence altına alınarak zorunluluğa dönüştürülmüştür.

¹ 1994 yılından itibaren yerel alanda yoksullukla mücadele konusunda "Sosyal Belediyecilik" olarak tanımlanan sosyal yönlü politika ve uygulamalarla belediyeler önemli hizmetlerde bulunmaya başlamıştır. 1994 seçimleriyle birlikte Refah

Büyükşehir belediyesi idare şeklinin yerel yönetimlerde uygulanmaya başlandığı Mart 1984 tarihinden itibaren kurulan büyükşehir belediyelerine (Eryılmaz, 2018: 214) farklı tarihlerde yeni büyükşehir belediye idareleri eklenmiştir. Bu bağlamda 12 Kasım 2012 tarihli 6360 sayılı Yasa² ile büyükşehir belediyesi olan belediyelerden birisi de Malatya Belediyesi'dir. Büyükşehir belediyesi statüsüne yükselen Malatya Belediyesi, 2014 yılından itibaren Malatya Büyükşehir Belediyesi olarak yerel hizmetlerine devam etmiştir.

Malatya Büyükşehir Belediyesi (MBB), 6360 sayılı kanunun getirdiği çeşitli yeniliklerden hareketle 2014 yılı itibariyle teşkilatlanmasını yeniden düzenleyerek yoksullukla mücadele konusundaki hizmet ağını il mülki sınırlarına kadar genişletme fırsatını yakalamıştır. Bu kapsamda Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ile Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı başta olmak üzere diğer teşkilat birimleri (MBB 2018 Yılı Faaliyet Raporu, 2019: 11) ile çeşitli dış paydaşlarla birlikte yoksullukla mücadele konusunda hizmetlerini yürütmektedir. Bu çerçevede Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin 2013- 2018 yılları arasında yaptığı hizmetler değerlendirilmeye alınmıştır.

Yoksullukla mücadele konusunda MBB'nin lokomotifini olan iki daire başkanlığından birisi olan Sağlık ve Sosyal Hizmetler (SSH) Dairesi Başkanlığı mahalli sınırlar içerisinde yoksul kesimlerin temel insani ihtiyaçları gidermeye yönelik hizmetler yürütmektedir. Bu bağlamda yardım talebinde bulunan müracaatçı grupların mevcut durumları araştırılarak tespit edilen muhtaçlık derecelerine göre çeşitli yardımlarda bulunmaktadır. SSH Daire Başkanlığı bünyesinde yoksullara yönelik doğrudan hizmet veren Sosyal Yardımlar Şube Müdürlüğü tarafından farklı aynı yardımlar ile nakdi yardımlar yapılmaktadır. Kuru gıda yardımı, ekmek yardımı, konaklama ve ulaşım yardımı, ev eşyası yardımı, nikâh yardımı, mülteci ve göçmelere yönelik yardımlar, sıcak yemek ve içecek yardımları, glutensiz gıda yardımları ile nakdi yardım (MBB 2018 Yılı Faaliyet Raporu, 2019: 480) şeklindeki çeşitli yardımlar yoksullara yapılmaktadır.

Tablo 2: MBB 2014-2018 Yılları Arasında Yapılan Sosyal Yardım (SY) Miktarları

Yıllar	Yararlanan Kişi Sayısı	Yapılan Sosyal Yardım Miktarı (TL)
2014 Yılı	-	5.345.090,00
2015 Yılı	143.534 kişi	4.627.534,42
2016 Yılı	118.525 kişi	4.563.259,00
2017 Yılı	134.116 kişi	4.721.941,07
2018 Yılı	348.576 kişi	5.888.868,22
TOPLAM	744.751 kişi	25.146.692,71

Kaynak: MBB 2014-2018 Yılları Arasındaki Yıllara Ait Faaliyet Raporları.

Malatya Büyükşehir Belediyesi, 2014 yılından itibaren yoksullara yönelik yaptığı aynı veya nakdi yardımların beş yıl içerisindeki durumuna bakıldığında faydalanan kişi sayısı ile miktarlarda artış ve azalışlar meydana gelmiştir. Bu kapsamda 2015 yılında sosyal yardım alan kişi sayısı bir yıl sonra yaklaşık %18 oranında azalma meydana gelmiştir. Bununla birlikte 2017 yılındaki sosyal yardımlardan faydalanan kişi sayısı 2015 yılındaki kişi sayısını geçememiştir. Buna benzer şekilde 2014 yılında yapılan toplam sosyal yardım miktarı, 2018 yılındaki toplam

Partisi'nin İstanbul, Ankara gibi büyük kentlerdeki belediye idarelerini kazanması sonrasında yürütülen sosyal yardım ve hizmetlerle yoksullukla mücadele konusunda bu belediyeler büyük bir ivme kazanmış ve diğer belediyelere de örnek olmuştur. Böylece günümüzde belediyelerin yoksullukla mücadele konusunda geldiği önemli konuların temelleri atılmıştır (Kesgin, 2012a: 130-131).

²“On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”. Bu kanunun birinci maddesinin birinci fıkrasında “Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür.” şeklinde hüküm yer almıştır.

miktara yakın olmasına karşın bu zaman aralığı dilimindeki üç yıl boyunca MBB tarafından yapılan sosyal yardım miktarlarında azalmalar ya da birbirine yakın oranlar ortaya çıkmıştır.

Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı bünyesindeki diğer bir birim olan Sağlık İşleri Şube Müdürlüğü bünyesindeki kurum doktoru ile diş hekimi ve diğer yardımcı ve idari personelle birlikte sağlık alanında destek ve bakıma ihtiyaç duyan yoksul kimselere çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Bu bağlamda sağlık yardımı talebinde bulunan yoksul veya ihtiyaç sahibi kişilere 5393 sayılı Yasa'nın 14. maddesinin a fıkrası gereğince Sağlık Poliklinikliğinde muayene, enjeksiyon, pansuman, tansiyon ve kan şekeri ölçümü, diş muayenesi ve diş çekimi ile ecza dolabı dağıtımı hizmetleri ücretsiz yapılmaktadır. Ayrıca muayenesi yapılan hastalar ile diğer sağlık merkezlerinde muayene olup reçetesini ibraz eden yoksullara da ücretsiz ilaç hizmeti verilmektedir (MBB 2018 Yılı Faaliyet Raporu, 2019: 480-482).

Tablo 3: MBB 2014-2018 Yılları Arasında Sunulan Sağlık Hizmetleri (SH) Miktarları

Yıllar	Yararlanan Kişi Sayısı	Yapılan Sağlık Hizmetleri Miktarı (TL)
2014 Yılı	7.782 kişi	1.251.746,00
2015 Yılı	5.989 kişi	1.781.677,78
2016 Yılı	3.641 kişi	2.527.747,16
2017 Yılı	3.898 kişi	2.687.723,07
2018 Yılı	4.099 kişi	3.566.199,36
TOPLAM	25.409 kişi	11.815.093,37

Kaynak: MBB 2014-2018 Yılları Arasındaki Yıllara Ait Faaliyet Raporları.

MBB, Sağlık İşleri Müdürlüğü tarafından sunulan sağlık hizmetlerindeki nitelik ve çeşitlilik 2015 yılı itibariyle genişlemeye başlamıştır. Kurumsal bağlamda büyükşehir belediyesi niteliğini kazanan Malatya Belediyesi, bu gücünü sağlık hizmetlerine yansıtarak geliştirmiştir. Bu bağlamda 2015 yılı itibariyle sağlık hizmetlerine Suriyeli mültecileri, huzurevi sakinlerini ve cezaevinde kalanları da ekleyerek ilaç yardımında bulunmuştur. Tablo 3'e bakıldığı zaman 2014 yılında yapılan toplam sağlık hizmeti harcamaları iki yıl içerisinde iki katına çıkarılmıştır. Kapasitesi arttırılan sağlık hizmetleri 2018 yılına gelindiğinde ise yaklaşık 3 katına ulaşmıştır. Muayene ve ilaç yardımını temel alan sağlık hizmetleri zamanla dış sağlığından savaş mağduru mülteci ve göçmenlere kadar genişletilmeye çalışılmıştır. Böylece 2018 yılı itibariyle sağlık hizmetlerinden 25 binden fazla kişi yararlanmıştır.

Tablo 4: MBB 2014-2018 Yılları Arasında Yapılan Toplam Sağlık ve Sosyal Yardım (SH+SY) Harcamaları

Yıllar	Toplam Sağlık ve Sosyal Yardım Harcamaları (TL)
2014 Yılı	6.596.836,00
2015 Yılı	6.409.212,20
2016 Yılı	7.091.006,16
2017 Yılı	7.409.664,14
2018 Yılı	9.455.067,58
TOPLAM	36.961.786,08

Kaynak: MBB 2014-2018 Yılları Arasındaki Yıllara Ait Faaliyet Raporları.

Genel olarak sosyal güvenlik sistemlerinin temel tekniklerinden olan sağlık hizmetleri ile sosyal yardım ve hizmetleri bireyin sosyo-ekonomik refahını her zaman doğrudan etkileyen hizmetlerden olmuştur (Demirbilek, 2005: 40-45). Dolayısıyla ihtiyaç sahiplerine yönelik sunulan sosyal yardım ile sağlık hizmetleri konusunda MBB, 2014 ile 2015 yılları dışındaki diğer yıllardaki

harcamalar artarak devam etmiştir. Bu bağlamda Tablo 4'e bakıldığında son 5 yıl içerisinde sağlık hizmetleri ile sosyal yardım konusunda MBB, toplam 36.961.786,08 TL'lik harcama yapmıştır.

Tablo 5: MBB 2014-2018 Yılları Arasında Sunulan Sağlık Hizmetlerinin Toplam Yardım Miktarı İçindeki Payı

Yıllar	Yararlanan Kişi Sayısı	Toplam Sağlık Harcaması (TL)	Toplam Yardımların İçindeki Payı
2014 Yılı	7.782 kişi	1.251.746,00	% 18,97
2015 Yılı	5.989 kişi	1.781.677,78	% 27,79
2016 Yılı	3.641 kişi	2.527.747,16	% 35,64
2017 Yılı	3.898 kişi	2.687.723,07	% 36,27
2018 Yılı	4.099 kişi	3.566.199,36	% 37,71
TOPLAM	25.409 kişi	11.815.093,37	% 31,96

Kaynak: MBB 2014-2018 Yılları Arasındaki Yıllara Ait Faaliyet Raporları.

MBB, sağlık alanındaki hizmetlerinin çeşitliliğini artırma eğiliminde olsa da bu alanın sosyal yardım ile karşılaştırıldığında geride kaldığı söylenebilir. Tablo 5 değerlendirildiğinde sağlık hizmetlerinin toplam sosyal hizmetler içindeki payı ortalama % 31 civarında kalmıştır. Başka bir anlatımla sosyal yardım konusunda MBB son 5 yıl içerisinde ortalama her yıl 148 bin kişiye ulaşırken sağlık alanında ise çok daha gerisinde kalmaktadır.

Tablo 6: MBB 2014-2018 Yılları Arasında Yapılan Sosyal Yardımların (SY) Toplam Bütçe İçindeki Payı

Yıllar	Yapılan Sosyal Yardım Miktarı (TL)	Toplam Bütçe (TL)	Toplam Bütçe İçindeki Payı
2014 Yılı	5.345.090,00	305.825.975,21	% 1,74
2015 Yılı	4.627.534,42	304.548.979,99	% 1,51
2016 Yılı	4.563.259,00	375.734.704,66	% 1,21
2017 Yılı	4.721.941,07	413.198.050,63	% 1,14
2018 Yılı	5.888.868,22	461.061.188,06	% 1,27
TOPLAM	25.146.692,71	1.860.368.898,55	% 1,35

Kaynak: MBB 2014-2018 Yılları Arasındaki Yıllara Ait Faaliyet Raporları.

Genel olarak hem büyükşehir belediyeleri hem de diğer belediyelerin yerel alanda sunduğu hizmetlerden en dikkat çeken sosyal yardımlardır. Çünkü belediyelerin sunduğu sosyal yardımlar birçok yönden eleştiri olsa da halk tarafından en çok talep edilen hizmetlerin başında gelmektedir. Dolayısıyla bu hizmetler sürekli olarak belediyeler tarafından yapılmaya devam edilmektedir. Bu çerçevede Malatya Büyükşehir Belediyesi her yıl toplam bütçesinin ortalama % 1,35'ini sosyal yardımlara ayırmıştır. Ancak tablo 6'ya bakıldığında MBB'nin bütçe içerisinde ayırdığı sosyal yardım miktarı her yıl düzenli olarak artmamıştır.

Tablo 7: MBB 2014-2018 Yılları Arasında Yapılan Sağlık Hizmetlerinin (SH) Toplam Bütçe İçindeki Payı

Yıllar	Yapılan Sağlık Harcaması (TL)	Toplam Bütçe (TL)	Toplam Bütçe İçindeki Payı
2014 Yılı	1.251.746,00	305.825.975,21	% 0,409
2015 Yılı	1.781.677,78	304.548.979,99	% 0,585
2016 Yılı	2.527.747,16	375.734.704,66	% 0,672
2017 Yılı	2.687.723,07	413.198.050,63	% 0,650
2018 Yılı	3.566.199,36	461.061.188,06	% 0,773
TOPLAM	11.815.093,37	1.860.368.898,55	% 0,635

Kaynak: MBB 2014-2018 Yılları Arasındaki Yıllara Ait Faaliyet Raporları.

Tablo 6 ve Tablo 7, sağlık hizmetleri ile sosyal yardımların MBB'nin son 5 yıla ait bütçeleri içerisindeki payını göstermektedir. Bu kapsamda yıllara göre bütçeler ele alındığında sosyal yardımların bütçe içerisindeki en büyük payı 2014 yılındayken en düşük pay ise 2017 yılındadır. Buna karşın sağlık hizmetlerinin bütçe içerisindeki en küçük payı 2014 yılında; en büyük pay ise 2018 yılında meydana gelmiştir. Yoksul ve ihtiyaç sahibi kişilere yönelik Malatya Büyükşehir Belediyesi yıllık bütçesinin ortalama % 2'sini sosyal yardım ve sağlık hizmeti alanlarına ayırabilmektedir. Ayrıca sosyal yardımların aksine sağlık hizmeti konusunda da MBB yıllık bütçeden ayırdığı miktar her yıl düzenli bir şekilde artarak devam etmiştir.

Sonuç

Yerel idarelerle ilgili olarak 2012 yılında yapılan yasal düzenlemelerle birlikte öne çıkarılan büyükşehir belediyelerinin yoksullukla mücadele konusunda yardım ve bakıma muhtaç kesimlere yönelik sunduğu hizmetlerle merkezi yönetimin önemli bir destekçisi olduğunu göstermiştir. Çünkü yoksullukla mücadele konusunda merkezi idarenin yereldeki eksiklerini giderme imkânına belediyeler sahip olabilmektedir.

Belediyeler hem idare şekli hem de coğrafi konumu itibarıyla merkezi idareye göre daha avantajlı konumda olduğu için yoksullukla mücadelede ihtiyaçların tespiti, beklentilerin zamanında karşılanması gibi açılardan hizmetlerin verimliliği daha da artabilmektedir. Ayrıca yerel halkın, belediyelerin daha hızlı ve kolay ulaşacağı bir yönetim şekline sahip olması sorunların yerinde ve büyümeden çözüme ulaşmasını mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla yoksullukla mücadele konusunda belediyeler merkezi yönetime göre daha önde durmaktadır.

Genel olarak MBB'nin yoksullukla mücadele konusunda sunduğu sosyal yardımlarda dalgalanmaların olduğu görülmüştür. Bu çerçevede aynı veya nakdi yardımların son beş yıl içindeki seyirinde kişi sayıları ile miktarlarda artış ve azalışlar meydana gelmiştir. Ancak yardımlardan faydalanan yoksul kişilerin sayısı 2015 yılına göre 2018 yılında üç kat arttırılmıştır. Bu durum karşısında sağlık hizmetlerinde ise büyükşehir belediyesi iyi bir konuma doğru ilerleme kaydetmiştir.

Yoksullara yönelik sunulan sağlık hizmetlerinde nitelik ve çeşitlilik yönünden Malatya Büyükşehir Belediyesi kapsamını genişletmeye başlamıştır. Bu bağlamda 2015 yılı itibarıyla sağlık hizmetlerine mültecileri, huzurevi sakinleri ile cezaevinde kalanları da ekleyerek ilaç yardımında bulunmuştur. Dolayısıyla Malatya Büyükşehir Belediyesi 2016 yılında sağlık hizmeti harcamalarını iki katına; 2018 yılında ise yaklaşık olarak üç katına çıkarmıştır. Yoksullukla mücadele bağlamında muayene ve ilaç yardımını temel alan sağlık hizmetleri dış sağlığından savaş mağduru göçmenlere kadar genişletilmiştir.

Yoksulluk sorunu karşısında Malatya Büyükşehir Belediyesi yıllık toplam bütçesinin ortalama % 2'sini ayırmıştır. Bu kapsamda yoksullara yönelik sosyal yardımlar ve destekler ile sağlık hizmetlerinde sürekli bir artış yaşansa da bütçe içerisindeki ortalama payları halen düşük düzeydedir. Fakat Malatya Büyükşehir Belediyesi bulunduğu yerel alanda yoksullukla mücadele konusunda önemli bir aktör olma yolunda ilerlemektedir. Çünkü 2012 yılındaki yasal düzenlemeler sonrasında sosyal hizmetler konusunda daha temel bir konuma gelmiş, ihtiyaçlar konusunda sosyal yardımlar kesintisiz devam etmiş ve sağlık hizmetleri nitelik ve nicelik olarak sürekli artış eğiliminde olmuştur. Dolayısıyla Malatya Büyükşehir Belediyesi, 2014 yılından itibaren yoksulluk konusunda yaptığı sosyal yardım, destek ile sağlık hizmetleri sayesinde merkezi yönetime önemli katkılar vermektedir.

Sonuç olarak büyükşehir belediyeleri yoksullukla mücadele konusunda yerelde sunduğu çeşitli türdeki sosyal hizmetlerle adından söz ettirmişlerdir. Ancak bu tür hizmetlerin nitelik yönünden daha fazla geliştirilmesi yoksullukla mücadelede daha kalıcı etkilerin ortaya çıkmasına imkân tanıyacaktır. Özellikle Malatya Büyükşehir Belediyesi gibi istihdam arttırıcı hizmetler ile

yerel kaynakları harekete geçiren desteklerin sunulması yereldeki yoksulluğu uzun dönemde azaltacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, R. ve Yusufoglu. Ö., Ş. (2012). “Türkiye’de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları”. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 1 (1): 76-117.
- Altay, A. (2007). “Bir Kamu Malı Olarak Sosyal Sermaye ve Yoksulluk İlişkisi”. Ege Akademik Bakış Dergisi, 7 (1): 337-362.
- Aydın, M. (2008). Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler. Yedirenk Yayınları, İstanbul.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (2009). Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu Raporu, Kentleşme Şurası, Nisan, Ankara. <https://webdosya.csb.gov.tr/db/kentges/eduardosya/kitap7.pdf> (Erişim Tarihi: 01.09.2019)
- Buğra, A. (2016). Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika. İletişim Yayınları, 7. Baskı, İstanbul.
- Can, Y. (2017). “Yoksulluk, Yerel Ve Küresel Eşitsizlikler”. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 16 (63): 1111-1126.
- Demirbilek, S. (2005). Sosyal Güvenlik Sosyolojisi. Legal Yayıncılık, İzmir.
- Eryılmaz, B. (2018). Kamu Yönetimi (Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar).Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 11. Baskı, Umuttepe Yayınları, Eylül, Kocaeli.
- Friedlander, Walter, A. (1968). IntroductiontoSocialWelfare. Third Edition, PrenticeHall, New Jersey.
- Güneş, S. (2010). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri. T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü İstatistik Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Hız, G. ve Hız, K. (2011). “Yoksulluk ve Yoksunluk Penceresinden Tüketimi, Lüks Tüketimi ve Tüketim Toplumunu İzleme”, Uluslararası Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu: Deneyimler Ve Yeni Fikirler, Bildiriler Kitabı, Cilt 1:145-158, T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Yayını, Mayıs, Ankara. <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/sygm/uploads/pages/uluslararasi-yoksullukla-mucadele-stratejileri-sempozyumu/cilt-i.pdf> (Erişim Tarihi: 28.08.2019).
- İncedal, S. (2013). Türkiye’de Yoksulluğun Boyutları: Mücadele Politikaları Ve Müdahale Araçları. Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlık Tezi. Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Mart, Ankara. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/sygm/uploads/uzmanlik-tezleri/4-turkiye-de-yoksullugun-boyutlarimucadele-politikalari-ve-mudahale-araclari-sumer-inedal-2013.pdf> (Erişim Tarihi: 28.08.2019)
- Karakaş, M. (2010). “Küresel Yoksulluğun Öteki Yüzü: Yeni Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma”. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (2): 1-16.
- Kartal, N. ve Demirhan, Y. (2014). “Türkiye’de Kentsel Yoksulluğun Kırsal Nedenleri ve Çözüm Önerileri Üzerine”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 15 (2):135-154.

- Kesgin, B. (2012a). *Yoksulluğa Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik*. Ekin Basım Yayın, Mayıs, Bursa.
- Kesgin, B. (2012b). *Kamu Sosyal Politikalarında Sosyal Yardım*. Açılım Kitap Yayınları, 1. Baskı, Mart, İstanbul.
- Öztürk, Ş. (2008). “Kırsal Yoksulluk ve Neo-Liberal Ekonomi Politikaları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (5): 605-634.
- Sarikoca, E. ve Daşlı, Y. (2016). “Yoksulluğun Dünya’da ve Türkiye’de Seyri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (43):1298-1309.
- Taş, H. Y. ve Özcan, S. (2012). “Türkiye’de ve Dünya’da Yoksulluk Üzerine Bir Araştırma”, *International Conference On Eurasian Economies*, s. 423-430. <http://avekon.org/papers/544.pdf>Erişim Tarihi: 07.08.2019
- Tıraş, H. H. (2019). “Türkiye İçin İnsani Gelişmişlik Göstergeleri”. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, Haziran, 14 (1):15-31.
- Werner, W. (1998). “Armut und Obdachlosigkeit in der Kommune”, in: *Kommunalpolitik*, (Hrsg.) H. Wollmann / R. Roth, *Bundeszentrale für politische Bildung*, 2. völlig überarbeitete und aktualisierte Auflage, Bonn, s. 703-716.
- Yaşar, S. ve Taşar, M. O. (2019). “Kavramsal Olarak Yoksulluk ve Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Politikalarının Etkileri”. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19 (38): 118 – 144.
- Yüksel Arabacı, R. (2019). “Dünya Bankasının Yeni Uluslararası Yoksulluk Sınırları ve Küresel Yoksulluğun Yeniden Değerlendirilmesi”. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 9 (1):123-140.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu.
- 5393 Sayılı Belediye Kanun
- Malatya Büyükşehir Belediyesi (MBB) 2018 Yılı Faaliyet Raporu. (2019). http://www.malatya.bel.tr/yayin/2018_faaliyet_raporu/faaliyet_raporu_2018.pdf Erişim Tarihi: 17.08.2019
- Malatya Büyükşehir Belediyesi (MBB) 2017 Yılı Faaliyet Raporu. (2018). http://www.malatya.bel.tr/yayin/2017_faaliyet_raporu/files/assets/basic-html/index.html#1 Erişim Tarihi: 17.08.2019
- Malatya Büyükşehir Belediyesi (MBB) 2016 Yılı Faaliyet Raporu. (2017). http://www.malatya.bel.tr/yayin/2016_faaliyet_raporu/files/assets/basic-html/index.html#1 Erişim Tarihi: 17.08.2019
- Malatya Büyükşehir Belediyesi (MBB) 2015 Yılı Faaliyet Raporu. (2016). http://www.malatya.bel.tr/yayin/2015_faaliyet_raporu/files/assets/basic-html/index.html#1 Erişim Tarihi: 17.08.2019
- Malatya Büyükşehir Belediyesi (MBB) 2014 Yılı Faaliyet Raporu. (2015). http://www.malatya.bel.tr/yayin/2014_faaliyet_raporu/files/assets/basic-html/index.html#1 Erişim Tarihi: 17.08.2019
- <https://www.tr.undp.org>>2018/09) Erişim Tarihi: 07.08.2019